

Aartsvader Izaäk

Tussen zijn vader Abraham en zijn zoon Jakob lijkt Izaäk een schaduwfiguur.

Hieronder zullen enkele aspecten uit zijn leven de revue passeren, waarna we mogelijk een duidelijker beeld van hem krijgen.

-Izaäk werd geboren toen zijn ouders hoog bejaard waren. In Genesis 21:5 staat Abraham honderd jaar was en Sara negentig jaar.

-Toen hij een jaar of drie was, en geen borstvoeding meer kreeg (dit was voor een kind de normale leeftijd in het Midden Oosten), lachte zijn halfbroer Ismaël. Zie Genesis 21:9. De aanleiding voor dit lachen wordt ons niet verteld, maar Izaäks moeder Sara lijkt zeer gekwetst te zijn hierdoor en wordt woedend. Mogelijk dat Ismael met zijn lachen bedoelt dat Izaäk nu wel letterlijk de moedermelk mist, maar in figuurlijke zin altijd aan zijn moeder gebonden blijft. Zie bijvoorbeeld zijn reactie na de dood van Sara in Genesis 24: 67, waar Rebekka hem komt troosten, drie jaar na de dood van zijn moeder.

-In Genesis 22:7 realiseert Izaäk zich pas na drie dagen dat zijn vader en hij een dieroffer gaan brengen, maar dat ze geen offerdier hebben. De ezels die ze bij zich hebben is namelijk een onrein dier en mag nooit als offer gebracht worden.

-Zonder enige tegenwerping laat Izaäk zich in Genesis 22:9 vastbinden op het altaar om door zijn vader geslacht te worden.

-Ondanks dat Izaäk zo aan zijn moeder gehecht was regelt Abraham alles met betrekking tot de begrafenis van Sara in Genesis 23. Of was Izaäk zo ontdaan door het overlijden van zijn moeder dat hij tot niets kon komen?

-Als in Genesis 25:20 Izaäk veertig jaar geworden is en op geen enkele manier blijkt geeft een vrouw te gaan zoeken, onderneemt Abraham hiertoe de nodige stappen, zonder Izaäk hierin te kennen.

-Abraham stuurt een vertrouwenspersoon erop uit, maar Izaäk gaat niet zelf mee om een vrouw uit te kiezen. In latere tijd kan het wel gebruikelijk zijn dat de familie de bruid kiest voor een zoon, maar in de tijd van Izaäk nog niet. Ezaü, Jakob en Juda bijvoorbeeld kiezen zelf hun vrouw. Bij mannen waarvoor een verantwoordelijk familielid de vrouw uitkiest, zoals bij Ismaël, Jozef en Mozes, is iets bijzonders aan de hand. Naar de reden waarom Abraham zijn zoon niet zelf mee op pad stuurt, kunnen wij slechts gissen. Zelf zegt hij alleen maar dat Izaäk niet op reis mag gaan naar dat verre land. Zou de reden kunnen zijn dat Rebekka dan al zou schrikken als zij Izaäk ziet, zoals zij later bij hun eerste ontmoeting doet? (Zie Genesis 24:64-65).

-Drie jaar na de dood van zijn moeder, die op honderdzevenendertig jarige leeftijd stierf, is Izaäk nog steeds verdrietig, en Rebekka vormt voor hem de troost die hij nodig heeft (Genesis 24:67), alsof hij in haar een nieuwe moeder vindt.

-Abraham wordt wel door zijn zoon Izaäk begraven, maar hij doet dit samen met zijn oudere halfbroer Ismaël (Genesis 25:9).

-Na twintig jaar huwelijk hebben Rebekka en Izaäk nog steeds geen kind, maar dank zij het gebed van Izaäk wordt Rebekka zwanger. Letterlijk staat er dat hij bad 'tegenover' zijn vrouw. Betekent dit dat Rebekka helemaal niet zat te wachten op een zwangerschap? Was zij misschien bang dat een eventueel kind op zijn vader zou lijken?

-Als Rebekka beseft dat zij zwanger is van een tweeling die voor hun geboorte al onenigheid hebben, gaat ze niet naar haar man, of samen met haar man God om opheldering vragen. Nee ze gaat in Genesis 25:22 gaat ze het zonder hem aan God vragen. Het is opvallend dat zij als vrouw, die bovendien van heidense komaf was, dit zonder haar man doet, terwijl God juist via Izaäk zijn plannen wil volvoeren.

-Beide ouders geven samen hun oudste zoon de naam 'Ezaü', maar de tweede zoon wordt Jakob genoemd, en alleen Izaäk geeft hem die naam, zonder dat Rebekka hier een stem in heeft. Zie Genesis

25:25-26. De naam Jakob heeft niet bepaald een positieve betekenis, want in Genesis 27:36 geeft Ezaü als uitleg hiervan dat het zoiets betekent als 'bedrieger'. Rebekka zou haar jongste zoon van wie ze houdt, zeker niet die naam gegeven hebben.

-Izaäk blijkt later voorkeur te hebben voor zijn oudste zoon, en in Genesis 25: 28 wordt de reden hiervoor vermeld: Ezaü was jager en de jachtbuit waarmee hij thuiskwam beviel zijn vader goed. Bij Izaäk ging heel letterlijk de liefde door de maag.

-Een vast patroon in Izaäks leven is het navolgen van wat hij zijn vader had zien doen of de wijze waarvan hij vernomen had dat zijn vader het zo deed. In Genesis 26:7 zegt hij van zijn vrouw dat ze zijn zuster is, net als zijn vader dat gedaan had. Bij Izaäk is deze vermelding absurd, want op dat moment zijn Izaäk en Rebekka ouders van de tweeling. En van een bedreiging, het argument dat in de verhalen van Abraham en Sara een rol speelt, is bij Izaäk helemaal geen sprake.

-Verder, in hoofdstuk 26, blijkt Izaäk steeds oude putten die zijn vader al gegraven had, weer open te maken. Pas aan het eind (Genesis 26:22) laat hij een nieuwe put graven. Eigen initiatief ontplooit Izaäk nauwelijks.

-Ook op seksueel gebied vertoont Izaäk eigenaardige dingen. In Genesis 24:63 is hij iets aan het doen in de steppe waar Rebekka van schrikt. In Genesis 26: 8-9 is hij aan het vrijen met zijn vrouw, en als de koning van Gerar hem erop wijst dat dit in strijd is met het idee dat Rebekka zijn zuster zou zijn brengt hij daar tegenin dat hij bang was voor zijn leven als de Filistijnen hen als gehuwd paar zagen.

-In Genesis 26:27 houdt Izaäk geen blad voor de mond als hij twee mannen die bij hem op bezoek komen verwijten maakt. Voor een oosterling is het zeer ongepast om zijn afkeuring zo onomwonden kenbaar te maken.

-In Genesis 27 laat Izaäk zich onnozel als Rebekka en Jakob hem voor de gek houden.

-In dit verhaal over bedrog valt op dat Izaäk in vers 3 niet op het woord 'pijlkoker' kan komen. Hij heeft het over 'wat je omhangt'. Ook vraagt hij Ezaü niet om 'jachtbuit' te gaan schieten, maar hij zegt 'jaag voor mij op proviand'.

-Ook voelt Izaäk bepaald niet goed aan wanneer zijn leven ten einde loopt. In Genesis 27:4 verwacht hij binnenkort te zullen sterven, terwijl hij daar honderd jaar oud is, en hij zal honderdtachtig jaar worden. Zie Genesis 35:28.

-Nadat er vanwege de vaderlijke zegen haat is ontstaan tussen Ezaü en Jakob beseft Rebekka dat Jakobs leven bedreigd wordt. Izaäk lijkt zich daar niet van bewust te zijn. Het initiatief gaat van Rebekka uit om Jakob tegen zijn broer te beschermen door hem weg te willen sturen, en Izaäk gaat gewillig daarin mee. Zie Genesis 27:42-43 en 47.

Als men het leven van Izaäk overziet, lijkt Izaäk een man geweest te zijn met aanzienlijke beperkingen, zowel sociaal als intellectueel.

Als mijn gedachte dat Izaäk iemand met een verstandelijke beperking zou zijn, schokkend overkomt, is het goed zich te realiseren dat hij voortdurend genoemd wordt als een van de drie aartsvaders. Hij wordt voorafgegaan door zijn vader Abraham en opgevolgd door zijn zoon Jakob, maar hij heeft een centrale plaats, in het midden. Zo kan Izaäk tot troost dienen voor mensen met een tekortkoming: voor God heeft zo'n persoon een centrale plaats.

N.B.: Izaäk lijkt de enige persoon te zijn in Tenach die een verstandelijke beperking lijkt te hebben. Mogelijk dat Lazarus in het Nieuwe Testament dit ook was. Dat een volwassen Jood bij twee zusters, Maria en Martha, woont en niet een eigen huis heeft is al opmerkelijk. Een volwassen man was gewoonlijk getrouwd, of men moest een profeet zijn. Maar deze man wordt verzorgd door twee zusters. En juist van deze man wordt in Johannes 11:3 gezegd dat hij Jezus' vriend was.